

Latvijas Izpletņlēcšanas Rokasgrāmata (LIR)

Dokuments tiek pārskatīts ar 2 gadu ciklu.
Rokasgrāmata tiek publicēta LIF mājaslapā – www.lif.lv.

Šī rokasgrāmatas revīzija ir veikta 2015 gada aprīlī.

1 IEVADS

Latvijas Izpletņlēcšanas Rokasgrāmatas (LIR) mērķis un saturs

Noteikt vienotus standartus organizējot un veicot praktisko izpletņlēcšanu, ar mērķi, padarīt izpletņlēcšanu par drošu un patīkamu aktivitāti.

Tāpat noteikt pamatprasības, vienotām apmācības metodēm, apmācot izpletņlēcējus, instruktorus un sportistus, kā arī drošības noteikumu stingru ievērošanu.

Kaut arī LIR sniedz visu pamatinformāciju izpletņlēcējiem, par rīcību noteiktos apstākļos, katra situācija izpletņlēcējam ir jāizvērtē atsevišķi un šaubu gadījumā jākonsultējas ar LIF vai izpletņlēcšanas instruktoriem.

Šī rokasgrāmata apraksta procedūras, kā rīkoties paredzamās situācijās, taču katra situācija mēdz būt atšķirīga, tādējādi drošības apsvērumu dēļ nestandarta situācijās ir pieļaujamas pamatotas atkāpes no šiem noteikumiem.

1	IEVADS	2
2	VISPĀRĒJIE NOTEIKUMI	5
2.1	NOTEIKUMU PIEMĒROŠANAS JOMA UN SPĒKĀ ESAMĪBA	5
2.2	TERMINI.....	5
3	KOMPETENCES UN PRASĪBAS	6
3.1	PRASĪBAS SAISTĪBĀ AR VECUMU UN VESELĪBU	6
3.1.1	<i>Vecums</i>	6
3.1.2	<i>Veselības stāvoklis</i>	6
3.2	IZPLETŅLĒCĒJA PIENĀKUMI	6
3.3	METEOROLOGISKO LAIKA APSTĀKĻU IEROBEŽOJUMI	6
3.4	VĒJŠ	6
3.5	MINIMĀLAIS UN MAKSIMĀLAIS AUGSTUMS.....	7
3.5.1	<i>Atvēršanās augstums</i>	7
3.5.2	<i>Lēkšanas augstums.....</i>	7
3.6	PIEZEMĒŠANĀS VIETA.....	7
4	IZPLETŅLĒKŠANAS KLASIFIKATORS	7
4.1	IZPLETŅLĒCĒJU KATEGORIJAS	7
4.2	LĒCIENU IEDALĪJUMS.....	8
4.3	IZPLETŅLĒCĒJU KOMPETENČU IEDALĪJUMS	8
4.3.1	<i>Izpletņlēcēja kompetence</i>	8
4.3.2	<i>Izpletņlēcējs - students</i>	8
4.3.3	<i>Tandēma students</i>	8
4.3.4	<i>A kategorijas izpletņlēcējs</i>	8
4.3.5	<i>B kategorijas izpletņlēcējs</i>	9
4.3.6	<i>C kategorijas izpletņlēcējs</i>	9
4.3.7	<i>D kategorijas izpletņlēcējs</i>	9
4.4	APMĀCĪBU PERSONĀLS UN PRASĪBAS.....	9
4.4.1	<i>Instruktori.....</i>	9
4.4.2	<i>Treneris.....</i>	10
4.4.3	<i>IAD un SL instruktors.....</i>	10
4.4.4	<i>AFF instruktors.....</i>	10
4.4.5	<i>Tandēma instruktors</i>	11
5	IZPLETŅLĒCĒJU APMĀCĪBAS	11
5.1	APMĀCĪBAS METODES.....	11
5.2	APMĀCĪBU ORGANIZĀCIJAS PERSONĀLS	11
5.3	APMĀCĪBU ATĻAUJA	12
5.4	APMĀCĪBU PROGRAMMA UN PROCESS	12
5.5	REZERVES IZPLETŅA PROCEDŪRU VINGRINĀJUMS	12
5.6	APRĪKOJUMA PERSONĀLA KOMPETENCES UN PRASĪBAS	13
5.6.1	<i>Izpletņu salicējs.....</i>	13
5.6.2	<i>Tehniskais instruktors.....</i>	13
6	IZPLETŅU DERĪGUMS UN APKOPE	13
6.1	IZMANTOJAMĀS APRĪKOJUMS	13
6.2	IZPLETŅA PASE.....	13
6.3	SALOCĪŠANA UN PĀRBAUDE.....	14
6.4	REMONTS UN UZGLABĀŠANA	14
7	LĒCIENU VEIKŠANA.....	14
7.1	IZPLETŅLĒKŠANAS ORGANIZĒŠANA	14
7.2	GAISA KUGIS UN TĀ KOMANDA	15
7.3	IZPLETŅLĒCĒJA APRĪKOJUMS	15
7.4	IZPLETŅU VADĪŠANA	16
7.5	LĒCIENI AR WINGSUIT (SPĀRNOTO KOSTĪMU)	17
7.6	NAKTS LĒCIENI.....	17
7.7	DEMONSTRĀCIJU LĒCIENI	17
7.8	LĒCIENI ZIEMĀ	18

7.9	LĒCIENI ŪDENĪ	18
7.9.1	<i>Plānotie lēcieni ūdenī</i>	18
7.9.2	<i>Neplānotie lēcieni ūdenī</i>	18
7.10	LĒCIENU ŽURNĀLS.....	18
8	IZPLETŅLĒKŠANAS NELAIMES GADĪJUMI UN INCIDENTI	19
8.1	IZPLETŅLĒKŠANAS NELAIMES GADĪJUMS	19
8.2	IZPLETŅLĒKŠANAS INCIDENTS	19
9	LIF TIESĪBAS UN PIENĀKUMI	20
9.1	UZRAUDZĪBA	20
9.2	PROCESS	20
10	PIEMĒROJAMIE NOTEIKUMI	20
10.1	AGRĀK IZSNIEGTIE KOMPETENCES SERTIFIKĀTI UN KOMPETENCES APLIECĪBAS	20
10.2	STĀŠANĀS SPĒKĀ	20
11	DESANTĒŠANAS LIDOJUMA DALĪBNIKU SARAKSTS	21
12	GROZĪJUMU REĢISTRS	22

2 VISPĀRĒJIE NOTEIKUMI

2.1 Noteikumu piemērošanas joma un spēkā esamība

- 1) Šie noteikumi nosaka izpletņlēcšanas organizēšanas un tās drošības pamatus.
- 2) Izpletņlēcšana apzīmē darbības, kas ir saistītas ar:
 - a) plānotas izpletņlēcšanas veikšanu no gaisa kuģa;
 - b) rīkošanos ar tam nepieciešamo izpletņlēcšanas aprīkojumu, tā lietošanu un uzturēšanu;
 - c) izpletņlēcēju un izpletņlēcšanas speciālistu apmācību.
- 3) Šo noteikumu punkti tiek piemēroti gan Latvijas, gan ārvalstu izpletņlēcējiem un izpletņlēcšanas aktivitātēm Latvijas teritorijā un gaisa telpā. Latvijas rezidentiem izpletņlēcšanas aktivitāšu veikšanai ārpus Latvijas šo noteikumu punkti tiek piemēroti tiktāl, cik tas nav pretrunā ar aktivitātes norises valsts tiesisko aktu pantiem.

2.2 Termins

Šajos noteikumos termini un saīsinājumi tiek izmantoti šādā izpratnē:

- 1) **kontrolorgāns** – Latvijas Izpletņlēcšanas Federācija;
- 2) **lēciens** – apzināts, sankcionēts lēciens ar izpletni no tam piemērota gaisa kuģa;
- 3) **LIF** - Latvijas Izpletņlēcšanas Federācija;
- 4) **apmācības** - mācību process, kura gaitā students vai izpletņlēcējs iegūst nepieciešamās zināšanas un prasmes, kas nepieciešamas drošai lēcienam veikšanai;
- 5) **iesācēju apmācības** - apmācību daļa, kas nodrošina lēcienam veikšanai nepieciešamo iesācēju apmācību un tiek pabeigta ar A-kategorijas kompetences prasību izpildi;
- 6) **IAD** - Instructor Assisted Deployment – lēciens bez brīvā kritiena ar Instruktoras asistētu izpletņa piespiedu atvēršanu atdalīšanās no gaisa kuģa brīdī;
- 7) **SL** – Static Line – lēciens bez brīvā kritiena ar mehānisku izpletņa piespiedu atvēršanu atdalīšanās no gaisa kuģa brīdī;
- 8) **AFF** - Accelerated FreeFall. Starptautiski atzīts izpletņlēcēju - iesācēju apmācības un licencēšanas kurss
- 9) **AAD** - izpletņa automātiskās atvēršanas mehānisms. Atvēršana notiek ar drošības mehānisma palīdzību, kas neatkarīgi no izpletņlēcēja, izpletni atver noteiktā augstumā pārsniedzot noteiktu krišanas ātrumu;
- 10) **instruktors** – persona kas uzrauga, apmāca vai organizē izpletņlēcšanu;
- 11) **treneris** - speciālists, kas vada sportistu treniņus;
- 12) **tehniskais instruktors (rigger)** – persona, kas ir atbildīga par izpletņa tehnisko stāvokli, uzrauga un nodrošina šo izpletņa salikšanu, tehnisko apkopi un uzglabāšanu;
- 13) **students** - izpletņlēcējs-students un tandēma-students;
- 14) **izpletņlēcējs-students** - students, kas iegūst zināšanas iesācēju apmācību gaitā;
- 15) **tandēma-students** - students, kas iegūst zināšanas tandēma apmācību gaitā;
- 16) **brīvā kritiena lēciens** - lēciens, kurā izpletņlēcējs atver izpletni patstāvīgi pēc izkāpšanas no gaisa kuģa;
- 17) **izpletnis** – pamatizpletnis vai rezerves izpletnis;
- 18) **izpletņa sistēma** – pilns aprīkojums – pamatizpletnis, rezerves izpletnis, AAD un izpletņa soma;
- 19) **brīfings** – pirms lēcienam instruktāža;
- 20) **manifests** – lēcēju/dalībnieku reģistrs;
- 21) **FAI (Federation Aeronautique Internationale)** - Starptautiskā Aviācijas Sporta federācija;
- 22) **USPA (United States Parachute Association)** - Amerikas Savienoto Valstu izpletņlēcšanas asociācija;
- 23) **spārnu izpletnis** - vadāms pamata vai rezerves izpletnis, kas atvēršanas procesā, papildoties ar gaisu ieņem spārnu formu, un ar to, virzoties cauri gaisa masai, rodas aerodinamisks cēlējspēks;
- 24) **apaļā tipa izpletnis** – apaļas formas nevadāms vai daļēji vadāms izpletnis, kas nav spārnu izpletnis;

3 KOMPETENCES UN PRASĪBAS

3.1 Prasības saistībā ar vecumu un veselību

3.1.1 Vecums

- 1) Izpletņlēcējam, izņemot tandēma studentu, ir jābūt vismaz 16 gadus vecam.
- 2) Persona, kas ir jaunāka par 18 gadiem lēkšanas apmācībās var piedalīties ar vecāka vai aprūpētāja rakstisku piekrišanu.

3.1.2 Veselības stāvoklis

- 1) Pirms pirmā lēciena veikšanas izpletņlēcējs iesniedz apmācītājam rakstisku, LIF apstiprinātajai formai atbilstošu apstiprinājumu par savu veselības stāvokli. Personai, kura ir jaunāka par 18 gadiem, veselības stāvokli apstiprina vecāks vai aprūpētājs ar savu parakstu. Apstiprinājums par veselības stāvokli ir spēkā līdz kalendārā gada beigām vai līdz izmaiņām veselības stāvoklī, kas nav savietojamas ar izpletņlēcšanu
- 2) Instruktoram ir tiesības pieprasīt no izpletņlēcēja ārsta veselības pārbaudes veikšanu pirms kalendārā gada beigām.
- 3) Instruktora veselības stāvoklim ir jāatbilst MK noteikumiem Nr. 97 „Civilās aviācijas personāla veselības pārbaudes veikšanas, veselības apliecības izsniegšanas, aviācijas medicīnas centru un aviācijas medicīnas ekspertu sertificēšanas kārtība” punkts 34.2.
- 4) Instruktoram ir jāsaņem studentu iesniegtie apstiprinājumi par savu veselības stāvokli, kā arī kopijas par veselības pārbaudes lēmumiem vismaz 12 mēnešus pēc to spēkā esamības beigām.

3.2 Izpletņlēcēja pienākumi

- 1) Veicot lēcienus, izpletņlēcējam ir pienākums pastāvīgi sekot:
 - a) Apkārtnei, lai izvairītos no bīstamas tuvošanās un sadursmes gaisā, sākot no brīža, kad viņš ir izlēcis no gaisa kuģa, līdz brīdim kad visi izpletņlēcēji no šī pacēliena ir piezemējušies;
 - b) Lidaparātiem ar ieslēgtiem dzinējiem, kas atrodas lidlauka teritorijā.
- 2) Lēcienus aizliegts veikt:
 - a) ja izpletņlēcējs ir alkoholisko, narkotisku, psihotropu, toksisku vai citu apreibinošu vielu vai reakcijas ātrumu un uzmanību samazinošu medikamentu iespaidā.
 - b) ja izpletņlēcēja fiziskais vai psiholoģiskais stāvoklis neļauj veikt lēcienus.

3.3 Meteoroloģisko laika apstākļu ierobežojumi

- 1) Lēcienus laikā lēcienus vadītājs nepārtraukti seko meteoroloģiskā laika apstākļu izmaiņām un nepieciešamības gadījumā pieņem lēmumu par lēcienus pārtraukšanu vai atcelšanu.
- 2) Pirms izpletņlēcēju pacelšanās lidojuma gaisa kuģa kapteinis Latvijas Republikas normatīvajos aktos par aviācijas meteoroloģisko informāciju noteiktā kārtībā saņem un izvērtē aviācijas meteoroloģisko informāciju, tajā skaitā precīzu informāciju par vēja virzienu un vēja ātrumu pie zemes un līdz 600 metru augstumam.
- 3) Aizliegts veikt izpletņlēcšanu mākoņos, vai virs tiem, ja nav skaidri saskatāms piezemēšanās laukums, izņemot šīs sadaļas 4) punktā minētos apstākļus
- 4) Ārpus bieži apdzīvotas vietas, B un augstākas kategorijas izpletņlēcēji var lēkt arī bez vizuālas redzamības un virs mākoņiem pie nosacījuma, ka izlēcšanas vietas noteikšanai tiek izmantota GPS iekārta, gaisa kuģim ir radiosakari ar piezemēšanās vietu, vertikālā redzamība ir vismaz 800 m virs zemes un izpletņlēcēji izmanto vizuālu augstuma mērītāju.

3.4 Vējš

- 1) Lēcienus, izņemot lēcienus ar apaļā tipa izpletni, nedrīkst veikt, ja vēja ātrums, to mērot 2,5 m augstumā no zemes virsas, pārsniedz:
 - a) izpletņlēcēji - studenti un A kategorijas izpletņlēcēji: 6 m/s;
 - b) B kategorijas izpletņlēcēji 8 m/s;
 - c) C kategorijas izpletņlēcēji: 10 m/s;
 - d) D kategorijas izpletņlēcēji: 11 m/s.
- 2) Lēcienus ar apaļā tipa izpletni nedrīkst veikt, ja vēja ātrums, to mērot 2,5 m augstumā no zemes virsas pārsniedz 5 m/s.

3.5 Minimālais un maksimālais augstums

3.5.1 Atvēršanās augstums

- 1) Ja izgatavotājs nav noteicis minimālo atvēršanās augstumu, tad minimālais atvēršanās augstums, līdz pamata izpletņa pilnīgai atvēršanai ir 600 metru virs zemes vai ūdens reljefa, izņemot:
 - a) tandēmā izpletņlēcējus, kuriem minimālais relatīvais augstums pamata izpletņa pilnīgai atvēršanai ir 1200 metru no zemes reljefa;
 - b) studentus un izpletņlēcējus ar A kategoriju, kuriem minimālais relatīvais augstums pamata izpletņa pilnīgai atvēršanai ir 1000 metru no zemes reljefa;
- 2) Ja izpletņlēcējs plāno atvērt izpletni augstāk par 1200 no zemes virsas, viņam iepriekš par to ir jāinformē manifestā, kā arī citi izpletņlēcēji un gaisa kuģa kapteinis.

3.5.2 Lēkšanas augstums

Minimālais lēkšanas augstums nedrīkst būt zemāks par automātiskās atvēršanas sistēmas un izpletņa sistēmas pasēs datos norādīto minimālo izmantošanas augstumu.

- 1) minimālais lēkšanas relatīvais augstums, izmantojot spārna tipa izpletņus, nedrīkst būt zemāks kā 1000 m virs zemes reljefa vai ūdens virsmas, minimālais izpletņa atvēršanas augstums – ne zemāks kā 800 m virs zemes reljefa vai ūdens virsmas.
- 2) maksimālais lēkšanas augstums nedrīkst pārsniegt noteiktā izpletņa tipa pasē norādīto maksimālo pielietojšanas augstumu.

3.6 Piezemēšanās vieta

- 1) Izpletņlēcēju piezemēšanās vietai izlēkšanas brīdī ir jābūt redzamai no gaisa kuģa, izņemot sadaļā „Meteoroloģisko laika apstākļu ierobežojumi” 4) punktā minētos apstākļos.
- 2) Piezemēšanās zonai jābūt brīvai no šķēršļiem sekojošā rādiusā līdz tuvākajam bīstamības objektam:
 - a) studenti un A licences turētāji - 100 metru rādiusā
 - b) B un C licences turētājiem un tandēmu lēcieniem - 50 metru rādiusā
 - c) D licenču turētājiem - 12 metru rādiusā
- 3) Piezemēšanās vietā ir jābūt līdzekļiem, kas norāda vēja virzienu un stiprību, izņemot gadījumu, ja lēcienā piedalās tikai C un D kategorijas izpletņlēcēji.
- 4) Piezemēšanās vietā ir jābūt nodrošinātai pirmās palīdzības sniegšanas iespējai, izņemot gadījumu, ja lēcienā piedalās tikai C un D kategorijas izpletņlēcēji.
- 5) Pastāvīgā izpletņlēkšanas organizēšanas vietā izpletņlēcējiem pieejamā vietā ir jābūt shēmai, kurā ir jābūt norādītai piezemēšanas vietai apkārtesošie izpletņlēcējiem bīstamie šķēršļi un rezerves piezemēšanas vietas.
- 6) Izpletņlēkšanas laikā, gaisa kuģa kapteinim jābūt radio sakaru kontaktam ar lēciena vadītāju (piezemēšanās laukumu), bet ar instruktoru gaisa kuģī, ar gaismas signālu, sirēnu un žesta signālu palīdzību.
- 7) Ja paredzētā piezemēšanās vieta atrodas ūdenī vai 1000 metru ūdens tuvumā:
 - a) Studentiem, A kategorijas izpletņlēcējiem, kā arī izpletņlēcējiem ar apaļā tipa izpletni, ir jāvalkā laika apstākļiem (t.sk. ūdens temperatūrai) atbilstošas glābšanas vestes vai cits paaugstinātas peldspējas apģērbs, un jābūt sagatavotiem, lai spētu atbrīvoties no izpletņa sistēmas ūdenī.
 - b) Uz līdz 5 vienlaicīgi gaisā esošiem izpletņlēcējiem ir jādežurē vienam glābējam ar motorizētu ūdens transportlīdzekli, un jābūt nodrošinātiem arī glābšanas līdzekļiem (glābšanas riņķi un glābšanas vestes), izņemot paraugdemonstrējumu lēcienos, ja tajos piedalās vienīgi C un D kategorijas izpletņlēcēji. Glābējiem ir jābūt saņēmušiem sagatavošanas nodarbības ātrai izpletņlēcēju izcelšanai no ūdens.

4 IZPLETŅLĒKŠANAS KLASIFIKATORS

4.1 Izpletņlēcēju kategorijas

Izpletņlēcējs instruktors - persona, kura sagatavo un apmāca izpletņlēcējus – sportistus, izpletņlēcējus – studentus un izpletņlēcējus – amatierus;

Izpletņlēcējs sportists - persona, kura piedalās izpletņlēcēju sacensībās;

Izpletņlēcējs students - persona, kura mācās lēkt ar izpletni;

Izpletņlēcējs amatieris - persona, kura ar izpletni lec izklaides nolūkā.

4.2 Lēcienu iedalījums

Pēc nozīmes lēcieni ar izpletni iedalās:

- 1) **Mācību** - Mācību lēcieni ir paredzēti apmācībai un izpletņlēkšanas iemaņu apguvei un pilnveidošanai.
- 2) **Tandēma** - lēcieni, kuru veic divi izpletņlēcēji ar divvietīgā tandēma tipa izpletni
- 3) **Sporta** - sporta lēcienus izpilda sacensībās vai ar mērķi uzlabot sporta rekordus
- 4) **Demonstrācijas** - demonstrācijas lēcienus izpilda publikas klātbūtnē
- 5) **Speciālie** - speciālie lēcieni ir
 - a) lēcieni ūdenī;
 - b) lēcieni naktī;
 - c) izpletņu izmēģinājuma lēcieni;
 - d) eksperimentālie lēcieni;
 - e) lēcieni ziemā;

4.3 Izpletņlēcēju kompetenču iedalījums

4.3.1 Izpletņlēcēja kompetence

- 1) Izpletņlēcēja kompetences kategorijas ir izpletņlēcējs-students, tandēma-students, kā arī A, B, C un D kategorijas izpletņlēcējs.
- 2) Izpletņlēcējam, kas ir izpildījis A, B, C vai D kompetences kategorijas iegūšanai nepieciešamās minimālās prasības, LIF izsniedz starptautisku licenci (*FAI International Parachutist Certificate vai līdzvērtīgu USPA – United States Parachute Association*).
- 3) Starptautiskās FAI un USPA licences tiek atzītas kā līdzvērtīgas Latvijas licencēm neatkarīgi no tā, kurā dalībvalstī tās ir izsniegtas.
- 4) Izpletņlēcēja kompetence ir spēkā, ja izpletņlēcējs iepriekšējā kalendārā gada laikā ir veicis vismaz 10 brīvā kritiena lēcienus. Pretējā gadījumā, lai atjaunotu kompetences spēkā esamību, tie ir jāveic instruktora uzraudzībā, kā arī ir atkārtoti jāliek eksāmens, kas ir paredzēts attiecīgās kompetences kategorijas iegūšanai.
- 5) Visiem šajā nodaļā minētajiem brīvā kritiena lēcieniem ir jābūt stabiliem un kontrolētiem, ar stabiliu atvēršanos, un tie var saturēt noteiktus manevrus un formas. AFF lēcieni tiek uzskatīti par brīvā kritiena lēcieniem.

4.3.2 Izpletņlēcējs - students

Izpletņlēcējs - students piedalās iesācēju apmācībās. Pirms pirmā lēciena viņam ir jābūt apguvušam pietiekamas zināšanas izpletņlēkšanā un rezerves izpletņa lietošanā. Jāveic rezerves izpletņa procedūru izmēģinājums uz simulatora, kā arī jānoliek rakstisks eksāmens par iesācēju apmācības teorijas daļā izrunātajām tēmām.

4.3.3 Tandēma students

Tandēma students piedalās tandēma apmācībās. Pirms pirmā lēciena veikšanas viņam ir jābūt ieguvušam pietiekamas zināšanas, lai atrastos lidaparātā, brīvajā kritienā, zem izpletņa un piezemēšanās brīdī.

4.3.4 A kategorijas izpletņlēcējs

- 1) A kategorijas izpletņlēcēja kompetences sertifikāta pieteicējam ir jābūt:
 - a) veikušam 25 brīvā kritiena lēcienus;
 - b) pavadījušam brīvā kritiena lēcienā kopumā 5 minūtes;
 - c) veikušam 5 grupas lēcienus no vismaz 2 izpletņlēcējiem sastāvošā grupā;
 - d) demonstrējušam spēju kontrolēt ķermeņa stāvokli brīvā kritienā;
 - e) demonstrējušam spēju piezemēties 50 metru rādiusā aplī 10 noteiktos lēcienos;
 - f) veikušam rakstisku LIF apstiprināta satura kategorijas eksāmenu.
- 2) A kategorijas izpletņlēcējam ir tiesības:
 - a) Veikt patstāvīgus lēcienus instruktora vai trenera tiešā apmācībā un kontrolē;
 - b) salocīt apgūto un lēcienā izmantojamo pamatizpletni C vai augstākas kategorijas izpletņlēcēja uzraudzībā.

4.3.5 B kategorijas izpletņlēcējs

- 1) B kategorijas izpletņlēcēja kompetences sertifikāta pieteicējam ir jābūt:
 - a) izpildījušam visas A kategorijas prasības;
 - b) veikušam 50 brīvā kritiena lēcienus;
 - c) pavadījušam brīvā kritiena lēcienā kopumā 30 minūtes;
 - d) veikušam 10 grupas lēcienus, t. sk. 5 lēcienus no vismaz 3 izpletņlēcējiem sastāvošā grupā;
 - e) demonstrējušam spēju patstāvīgi salocīt lēcienā izmantojamu pamatizpletņi;
- 2) B kategorijas izpletņlēcējam ir tiesības:
 - a) patstāvīgi veikt izpletņlēkšanas lēcienus pārbaudītos apstākļos, t.i., situācijā, kur lēmumus par lēciena darbības uzsākšanu un pabeigšanu pieņem lēciena vietā esošais instruktors;
 - b) patstāvīgi salocīt lēcienā izmantojamu pamatizpletņi;

4.3.6 C kategorijas izpletņlēcējs

- 1) C kategorijas izpletņlēcēja kompetences sertifikāta pieteicējam ir jābūt:
 - a) vismaz 18 gadus vecam;
 - b) izpildījušam visas B kategorijas prasības;
 - c) veikušam 200 brīvā kritiena lēcienus;
 - d) pavadījušam brīvā kritiena lēcienā kopumā 60 minūtes;
 - e) veikušam 50 grupas lēcienus, t. sk. 10 lēcienus no vismaz 4 izpletņlēcējiem sastāvošā grupā;
 - f) jāpārzina spēkā esošie aviācijas noteikumi apmērā, kas pieļauj viņam patstāvīgi organizēt izpletņlēkšanas lēcienus;
 - g) veikušam rakstisku LIF apstiprināta satura kategorijas eksāmenu.
- 2) C kategorijas izpletņlēcējam ir tiesības:
 - a) patstāvīgi veikt un organizēt lēcienus uz savu atbildību;
 - b) patstāvīgi salocīt lēcienā izmantojamu pamatizpletņi;

4.3.7 D kategorijas izpletņlēcējs

- 1) D kategorijas izpletņlēcēja kompetences sertifikāta pieteicējam ir jābūt:
 - a) izpildījušam visas C kategorijas prasības;
 - b) veikušam 500 brīvā kritiena lēcienus;
 - c) pavadījušam brīvā kritiena lēcienā kopumā 180 minūtes;
 - d) veikušam rakstisku LIF apstiprināta satura kategorijas eksāmenu.
- 2) D kategorijas izpletņlēcējam ir tiesības:
 - a) patstāvīgi veikt un organizēt lēcienus uz savu atbildību;
 - b) patstāvīgi salocīt lēcienā izmantojamu pamatizpletņi;

4.4 Apmācību personāls un prasības

4.4.1 Instruktori

- 1) Instruktori tiek iedalīti sekojošos līmeņos:
 - a) Treneris
 - b) Instruktors
 - c) Instruktors Eksaminētājs
- 2) Instruktori var kvalificēties sekojošās kategorijās:
 - a) AFF instruktors (Accelerated Freefall);
 - b) IAD instruktors (Instructor-assisted deployment);
 - c) SL instruktors (Static line);
 - d) tandēma instruktors.
- 3) Instruktoru funkciju Latvijā var veikt izpletņlēcējs, kurš ir saņēmis atbilstošu LIF vai USPA instruktora licenci. LIF licenci ir iespējams saņemt izpildot visas attiecīgā instruktora kompetences kategorijas iegūšanai nepieciešamās prasības, izgājis apstiprināto mācību programmu un nolcis rakstisku eksāmenu, LIF pēc viņa pieteikuma izsniedz instruktora kompetences sertifikātu.
- 4) Instruktoram ir tiesības veikt teorētiskas, praktiskas un lēkšanas apmācības atbilstoši apmācību

metodikām, kurās viņam ir spēkā esoša un svaiga kompetence.

- 5) Instruktora kompetence ir spēkā esoša, ja viņš ir:
 - a) to ieguvis vai atjaunojis tekošajā kalendārajā gadā vai
 - b) ir izpildījis iepriekšējā kalendārajā gadā kompetences kategorijas saglabāšanas prasības, kā arī ir iesniedzis LIF apstiprinājumu par prasību izpildi.
- 6) Instruktora kompetence ir aktuāla, ja no kompetences iegūšanas vai atjaunošanas brīža vai no pēdējā viņa atbilstoši attiecīgajai metodikai vadītā apmācību lēcienu ir pagājis mazāk par 3 mēnešiem vai, ja viņš ir izpildījis attiecīgajai kompetences kategorijai atbilstošas aktualizēšanas prasības.
- 7) Instruktoram ir:
 - a) jāpārzina atbilstoši savai kompetencei apmācības metodika un apmācības organizācijās izmantojamās mācību programmas;
 - b) jāpārzina apmācību organizācijā izmantojamie izpletņi un to tehniskās īpašības un salocīšana;
 - c) jāpārzina mācību procesā un izpletņlēcēšanā izmantojamie palīgīdzekļi;
 - d) jāpārzina instruktora pienākumi un atbildība apmācību, t.sk. lēcienu apmācību, veikšanas laikā;
 - e) jāpārzina viņa mācāmo izpletņlēcēšanas tipu veikšanas teorētiskos jautājumus, to praktisko veikšanu un mācību metodiku;
 - f) jāpārzina izpletņlēcēšanas veikšanas kārtību no izmantojamajiem lidaparātiem;
 - g) jāprot veikt izpletņlēcēju pirms-starta pārbaudi;
 - h) jāatbild par viņa uzraudzībā lecošo izpletņlēcēju-studentu, tandēma studentu vai A kategorijas izpletņlēcēju lēcienu drošu organizāciju.

4.4.2 Treneris

- 1) Treneris ir izpletņlēcējs, kas ieguvis atbilstošu sagatavošanos un ir nolīcis eksāmenus, kas atbilst LIF vai starptautiskiem standartiem. Treneris instruktora uzraudzībā veic apmācības uz zemes un instruē brīvā kritiena lēcienus veicošos izpletņlēcējus-studentus.
- 2) Trenera kompetencē ir:
 - a) jābūt vismaz 18 gadus vecam;
 - b) jābūt dokumentāli pierādāmai pieredzei par vismaz 100 izpletņlēcēšanas lēcienu veikšanu.
- 3) Lai saglabātu kompetenci, trenerim kalendārā gada laikā ir:
 - a) jāveic vismaz vienas izpletņlēcēja-studenta apmācības uz zemes;
 - b) jāveic vismaz 10 apmācību lēcieni;

4.4.3 IAD un SL instruktors

- 1) IAD instruktors var veikt IAD un SL apmācības.
- 2) IAD instruktora kompetences pieteicējam ir:
 - a) jābūt vismaz 18 gadus vecam;
 - b) jābūt pēdējo 12 mēnešu laikā pastāvīgi spēkā esošai C vai D kategorijas izpletņlēcēja kompetencei;
 - c) jābūt dokumentāli pierādāmai pieredzei par vismaz 300 brīvā kritiena lēcienu veikšanu.
- 3) Lai saglabātu kompetenci, IAD instruktoram kalendārā gada laikā ir:
 - a) jāveic vismaz 40 lēcieni ar izpletņi;
 - b) jāveic vismaz viena IAD vai SL apmācības uz zemes;
 - c) jāveic vismaz 15 IAD vai SL apmācību lēcieni;
- 4) Lai atjaunotu kompetenci, IAD instruktoram ir:
 - a) pēdējo 12 mēnešu laikā jābūt veikšam vismaz 40 lēcienus ar izpletņi vai pēdējo 3 mēnešu laikā vismaz 25 lēcienus ar izpletņi;
 - b) jāveic vismaz viens IAD vai SL apmācības lēcieni tiešā IAD instruktora uzraudzībā ar spēkā esošu kompetenci;

4.4.4 AFF instruktors

- 1) AFF instruktors var veikt AFF studentu apmācības un lēcienus.
- 2) AFF instruktora kompetences pieteicējam ir:
 - a) jābūt vismaz 21 gadus vecam;
 - b) jābūt spēkā esošai D kategorijas izpletņlēcēja kompetencei;
 - c) jābūt pavadījušam brīvā kritienā 360 minūtes.
- 3) Lai saglabātu kompetenci, AFF instruktoram kalendārā gada laikā ir:

- a) jāveic vismaz 40 brīvā kritiena lēcieni;
 - b) jāveic vismaz vienas AFF apmācības uz zemes;
 - c) jāveic vismaz 15 AFF apmācību lēcieni.
- 4) Lai atjaunotu kompetenci, AFF instruktoram ir:
- a) pēdējo 12 mēnešu laikā jābūt veikušam vismaz 40 lēcienus ar izpletni vai pēdējo 3 mēnešu laikā vismaz 25 lēcienus ar izpletni;
 - b) pēc tam, kad ir izpildītas iepriekšējā punkta prasības, apmierinoši jāveic AFF instruktora teorijas eksāmens un vismaz viens AFF testa lēciens, kurā studenta lomā ir AFF instruktors ar spēkā esošu kompetenci;
 - c) jāveic vismaz vienas AFF apmācības uz zemes tiešā AFF instruktora uzraudzībā ar spēkā esošu kompetenci;

4.4.5 Tandēma instruktors

- 1) Tandēma instruktors var veikt tandēma studenta apmācības un lēcienus.
- 2) Tandēma instruktora kompetences pieteicējam ir:
 - a) jābūt vismaz 21 gadus vecam;
 - b) jābūt spēkā esošai D kategorijas izpletņlēcēja kompetencei;
 - c) jābūt pavadījušam brīvā kritienā 300 minūtes.
 - d) jāatbilst tandēma izpletņa izgatavotāja noteiktajām papildu prasībām. Lai saglabātu kompetenci, tandēma instruktoram kalendārā gada laikā ir:
 - e) jāveic vismaz 40 brīvā kritiena lēcieni;
 - f) jāveic vismaz vienas tandēma apmācības uz zemes;
- 3) Kompetences atjaunošanai tandēma instruktoram ir:
 - a) pēdējo 12 mēnešu laikā jābūt veikušam vismaz 40 lēcienus ar izpletni vai pēdējo 3 mēnešu laikā vismaz 25 lēcienus ar izpletni;
 - b) pēc tam, kad ir izpildītas iepriekšējā punkta prasības, apmierinoši jāveic tandēma instruktora teorijas eksāmens un vismaz viens tandēma testa lēciens, kurā studenta lomā ir tandēma instruktors ar spēkā esošu kompetenci;

5 IZPLETŅLĒCĒJU APMĀCĪBAS

5.1 Apmācības metodes

- 1) **Desanta apmācības** - apmācības, kuru gaitā students veic lēcienus ar apaļā tipa izpletni;
- 2) **IAD apmācības** - apmācības, kuru gaitā students kā pamatizpletni izmanto spārnu izpletņus, un instruktors iedarbina studenta izpletņa automātiskās atvēršanās mehānismu brīdī, kad students izlec no gaisa kuģa;
- 3) **SL apmācības** - apmācības, kuru gaitā students kā pamatizpletni izmanto spārnu izpletņus, un instruktors savieno izpletņa automātiskās atvēršanās mehānismu ar lidaparātu tādā veidā, kas nodrošina tā iedarbošanos brīdī, kad students izlec no gaisa kuģa;
- 4) **AFF apmācības** - apmācības, kuru gaitā students kā pamatizpletni izmanto spārnu izpletņus un studentu brīvajā kritienā pavada vismaz viens instruktors, kas ir gatavs nepieciešamības gadījumā koriģēt viņa ķermeņa stāvokli un/vai iedarbināt viņa izpletņa automātiskās atvēršanās mehānismu;
- 5) **Tandēma apmācības** - apmācības, kuru gaitā students un instruktors veic tandēma lēcienus.

5.2 Apmācību organizācijas personāls

- 1) Galvenais instruktors ir atbildīgs par apmācību procesa vadīšanu atbilstoši standartiem. Viņam ir pienākums pārbaudīt un pieprasīt apmācību atļauja iesniegto ar aviāciju un izpletņlēcšanu saistīto noteikumu izpildi.
- 2) Instruktors vada teorijas un prakses stundas un atbild par drošu praktisku lēcienus apmācību organizēšanu. Viņam ir pienākums pārbaudīt vai lēcienus apmācību dalībnieki izpilda visus ar izpletņlēcšanu saistītos noteikumus un instrukcijas, un vai viņiem būtu nepieciešama teorētiska un praktiska sagatavošanās un vai viņi atbilst kompetences prasībām. Praktiskas lēcšanas apmācības var vadīt tikai tāda persona, kurai ir spēkā esoša atbilstošas apmācību metodes instruktora kompetence.
- 3) Treneris, kurš pasniedz apmācības uz zemes, ir izpletņlēcējs kurš ir veicis atbilstošu sagatavošanos un kas ar apmācību priekšnieka rakstisku atļauju var veikt desanta, IAD, SL vai AFF apmācību daļu uz zemes.

Trenerim, kurš pasniedz apmācības uz zemes, ir jābūt veikušam vismaz 100 lēcienus. IAD, SL un AFF apmācību gadījumā trenerim, kurš pasniedz apmācības uz zemes, ir jābūt spēkā esošai C vai D kategorijas kompetencei.

- 4) Aprīkojuma priekšnieks atbild par apmācībās un lēcienos izmantojamā aprīkojuma un izpletņu darba kārtību, kā arī par izpletņu salocītāju, apkopes un remonta darbu veicējiem nepieciešamās kvalifikācijas esamību, un instrukciju un noteikumu izpildi.

5.3 Apmācību atļauja

- 1) Izpletņlēcēju studentu un pamata apmācības var organizēt uzņēmums vai sabiedrība (apmācību organizācija), kas ir iesniegusi LIF rakstisku paziņojumu par apmācībām.
- 2) Paziņojumā par apmācībām ir jānorāda šāda informācija:
 - a) LIF apstiprināto apmācības programmu saraksts, balstoties uz kuru apmācības tiek organizētas;
 - b) teorētisko lēcienu apmācību veikšanas vieta vai vietas (adreses un/vai lidlauku nosaukumi);
 - c) Galvenā instruktora, tehniskā instruktora un pārējo instruktoru vārdi, kompetences kategorijas un rakstiskas piekrišanas attiecīgo uzdevumu izpildei;
 - d) Studentu lēcienu apmācībā izmantojamo izpletņu saraksts.
- 3) Apmācību organizācija rakstiski informē LIF par jebkādu apmācību paziņojumā esošo datu izmaiņām.

5.4 Apmācību programma un process

- 1) Apmācību programmā ir jāietilpst teorētiskām un praktiskām uz zemes esošām sagatavošanās nodarbībām, kā arī lēkšanai ar izpletni.
- 2) Studentam pirms izpletņlēcēja licences kārtošanas ir jāiesniedz instruktoram medicīniskā izziņa par veselības stāvokli.
- 3) Instruktoram ir jānodrošina mācību procesā nepieciešamās mācību klases, mācību līdzekļi un treniņiekārtas, kā arī nepieciešamais aprīkojums lēcienu veikšanai.
- 4) Iesācēju un pamat-apmācību gaitā instruktoram ir jāaizpilda veidlapa par teorētiskajām un praktiskajām stundām, kurā ir jāatzīmē:
 - a) dalībnieku dati,
 - b) nodarbību veikšanas laiks,
 - c) klātesošie,
 - d) nodarbības ilgums,
 - e) tēma,
 - f) instruktora vārds un paraksts.
- 5) Pirms pirmā lēciena ar izpletni izpletņlēcējam-studentam ir jāveic eksāmens, kas sastāv no teorijas eksāmena un lēciena no gaisa kuģa, darbošanās gaisā, piezemēšanās un rezerves izpletņa izmantošanas prasmju demonstrēšanas instruktoram.
- 6) Izpletņlēcējam-studentam apmācību programmā pirms pirmā lēciena ar izpletni esošā daļa ir jāiziet no jauna un atkārtoti jāveic eksāmens, ja viņš savu pirmo lēcienu ar izpletni nav veicis 2 mēnešu laikā pēc pēdējā eksāmena vai, ja kopš viņa pēdējā lēciena ar izpletni ir pagājuši vairāk kā 6 gadi.
- 7) Instruktors, paziņojot par apmācību programmu var atsaukties uz izmantojamu(-ām) metodi(-ēm), taču viņam nav pienākums to darīt.

5.5 Rezerves izpletņa procedūru vingrinājums

- 1) Apmācību programmā ir jāietilpst obligāti izpildāmās drošības programmas treniņiem uz simulatoriem riska situāciju izspēlēm un rezerves izpletņu lietošanai, turklāt starplaiks starp pēdējo drošības treniņu un katru lēcienu ar izpletni nedrīkst pārsniegt:
 - a) studentiem, kā arī A un B kategorijas izpletņlēcējiem 2 mēnešus;
 - b) C un D kategorijas izpletņlēcējiem 4 mēnešus;
 - c) desanta apmācībās neatkarīgi no kategorijas 4 mēnešus.
- 2) Atzīmes par treniņu veikšanu tiek veiktas izpletņlēcēja lēcienu žurnālā.
- 3) Laicīgi neveicot šajā pantā minētos treniņus, lēkšana ar izpletni ir aizliegta.

5.6 Aprīkojuma personāla kompetences un prasības

5.6.1 Izpletņu salicējs

- 1) Izpletņu salicējs ir atbilstošu sagatavošanos ieguvis, un eksāmenus nolīcis, izpletņlēcējs, kas ar aprīkojuma priekšnieka rakstisku atļauju māca pamatizpletņa salocīšanu un pieņem pamatizpletņu salocīšanas eksāmenus.
- 2) Izpletņu salicējam ir jābūt vismaz 18 gadus vecam.
- 3) Izpletņu salicējam ir jābūt vismaz 50 (apmācībās izmantojamā izpletņu tipa) dokumentāli pierādāmām patstāvīgas salocīšanas reizēm.

5.6.2 Tehniskais instruktors

- 1) Tehniskais instruktors ir persona, kas atbild par izpletņlēcšanas aprīkojumu un inventāru saglabāšanu, remontu un tehniskiem darbiem.
- 2) Tehniskā instruktora kompetences pieteicējam ir:
 - a) jābūt vismaz 18 gadus vecam;
 - b) jābūt veikušam LIF vai starptautiski apstiprinātu teorētisko un praktisko mācību programmu, kā arī veikušam rakstisku un praktisku eksāmenu.
- 3) Tehniskajam instruktoram ir tiesības veikt apkopes un patstāvīgi salocīt tos rezerves izpletņu tipus, kas ir uzskaitīti viņa kompetences sertifikātā, kā arī veikt izpletņu mehānismu pārbaudi. Salokot rezerves izpletņi, tehniskajam instruktoram jāvadās pēc rezerves izpletņa un izpletņa sistēmas ražotāju spēkā esošajām prasībām.
- 4) Tehniskais instruktors var veikt izpletņu un automātiskas atvēršanās mehānismu (AAD) pārbaudi un automātiskās atvēršanās mehānismu remontdarbus ražotāja atļautajā apmērā.
- 5) Tehniskajam instruktoram ir jāaizpilda ierakstu žurnāls, kurā viņš hronoloģiskā secībā reģistrē visas rezerves izpletņa salocīšanas reizes, kā arī veiktās aprīkojuma un automātiskas atvēršanās mehānismu pārbaudes reizes.
 - a) Ierakstu žurnālā tiek reģistrēts:
 - i) aprīkojuma īpašnieka vārds un kontaktinformācija;
 - ii) pamatizpletņa, rezerves izpletņa, sistēmas un automātiskās atvēršanās mehānisma modelis, sērijas numurs un ražošanas datums;
 - iii) darba veikšanas datums, pārbaudē atklātie trūkumi un veikto darbu apraksts.
- 6) Tehniskā instruktora kompetence ir spēkā līdz tās iegūšanas kalendārā gada beigām, un automātiski pagarinās līdz katra nākamā kalendārā gada beigām, ja tehniskais instruktors tekošajā kalendārajā gadā ir salocījis vismaz 5 rezerves izpletņus un veicis tehniskās apkopes, kā arī ir iesniedzis LIF atbilstoša satura apstiprinājumu.
- 7) Lai atjaunotu beigušos kompetenci, tehniskajam instruktoram ir:
 - a) apmierinoši jānoliek rakstiskais eksāmens;
 - b) jāsaloka un jāpārbauda vismaz 3 rezerves izpletņi, kā arī jāveic vismaz 3 remontdarbi tiešā tehniskā instruktora (ar spēkā esošu kompetenci) uzraudzībā.

6 IZPLETŅU DERĪGUMS UN APKOPE

6.1 Izmantojamais aprīkojums

- 8) Latvijā drīkst izmantot izpletņu sistēmas kuras ir aprīkotas ar automātiskās atvēršanās mehānismu, kas ir sertificēti, pārbaudīti un kuriem ir veikta apkope atbilstoši šiem noteikumiem un ražotāja prasībām.
- 9) Ja izpletņa vai automātiskas atvēršanās mehānisma ražotājs nav norādījis produktam maksimālo lietošanas ilgumu, tad par maksimālo lietošanas ilgumu tiek uzskatīti 20 gadi no tā izgatavošanas datuma.

6.2 Izpletņa pase

- 1) Katram izpletnim un automātiskas atvēršanās mehānismam ir jābūt pasei, kurā tiek reģistrēti tā dati, veiktās pārbaudes un apkopes darbi, īpašnieku nomaina, lietošanas reižu skaits (ja ražotājs to pieprasa) un izpletņa salocīšanas reizes.
- 2) Pasi, izpletņa vai automātiskas atvēršanās mehānisma pirmajā pārbaudes veikšanas reizē, izsniedz tehniskais instruktors. Sistēmas īpašniekam ir jāsniedz šādi dati:

- a) sistēmas, izpletņa un ierīces tips, izgatavotājs un izgatavotāj-valsts;
 - b) sistēmas, izpletņa un ierīces izgatavošanas laiks un sērijas numurs;
 - c) līdzšinējais lietošanas reižu skaits, ja ražotājs to pieprasa;
 - d) pēdējās tehniskās apskates datums un tās veicēja vārds;
 - e) ārvalstīs izsniegts analogs dokuments (ja ir; importējot);
 - f) sertifikāti par ierīces iegūšanas likumību (pēc pieprasījuma).
- 3) Uz katra izpletņa un automātiskās atvēršanas mehānisma ir jābūt identifikācijas atzīmēm (piem., sērijas numuram), kas tiek reģistrētas izpletņa pasē.

6.3 Salocīšana un pārbaude

- 1) Lēcienos izmantojamajiem izpletņiem ir jābūt salocītiem izgatavotāja instrukcijā noteiktā periodā. Ja izgatavotājs nav noteicis īsākus salocīšanas periodus, izpletnis ir jāsaloka ne retāk kā 3 mēnešus pirms katra lēciena.
- 2) Pamatizpletni var patstāvīgi salocīt persona, kura ir saņēmusi atbilstošas apmācības.
- 3) Rezerves izpletni var salocīt persona ar attiecīgu kompetenci – tehniskais instruktors. Salocītais rezerves izpletnis ir jāaizplombē ar tehniskā instruktora personīgo identifikācijas zīmi. Katra salocīšanas reize ir jāatzīmē rezerves izpletņa pasē. Salokot rezerves izpletni, katru reizi ir jāpārbauda gan rezerves izpletnis, gan aprīkojums.
- 4) Tehniskajam instruktoram ir jāpārbauda izpletnis katras salocīšanas gaitā vai gadījumā, ja rodas šaubas, ka tas ir bojāts.
- 5) Katram izpletnim un automātiskās atvēršanās mehānismam, pirms pieņemšanas uzskaitē, ir jāveic pārbaude. Ja izgatavotājs nav noteicis īsākus periodus, izpletnis ir jāpārbauda ne retāk kā 6 mēnešus pirms katra lēciena. Izpletņa pārbaudi var veikt tehniskais instruktors. Automātiskās atvēršanās mehānismu kontrole tiek veikta atbilstoši izgatavotāja prasībām.

6.4 Remonts un uzglabāšana

- 1) Izpletņu remontdarbus un daļu nomaiņu var veikt tehniskais instruktors, kas par paveikto veic izpletņa pasē atbilstošu atzīmi. Aprīkojuma, rezerves izpletņa un rezerves izpletņa automātiskās atvēršanās mehānisma izmaiņām ir jābūt izgatavotāja sertificētām.
- 2) Izmantojot izpletni, nedrīkst pārsniegt izgatavotāja paredzēto maksimālo lietošanas laiku.
- 3) Izpletņi un automātiskās atvēršanas mehānismi ir jāzaglabā atbilstoši izgatavotāja prasībām.

7 LĒCIENU VEIKŠANA

7.1 Izpletņlēcšanas organizēšana

- 1) Pirms lēcienu sākuma, lēcienu vadītājs veic izpletņlēcēju instruktāžu – brīfingu. Lēcienu vadītājs var būt ar C vai D kategorijas kompetenci kā arī instruktors.
- 2) Brīfinga laikā tiek atgādināta lēcienu norises kārtība, veicamā uzdevuma saturs un tā īpatnības. Tiek analizēti meteoroloģiskie laika apstākļi un atgādināta izpletņlēcēju rīcība gaisā un ārkārtas situācijās. Izpletņlēcēji tiek iepazīstināti ar piezemēšanās laukuma īpatnībām, nosēšanās pagrieziena virzienu, lai visi izpletņlēcēji ievērotu vienādu nosēšanās manevru un bīstamiem šķēršļiem piezemēšanās laukuma tuvumā. Tiek atgādināti disciplīnas un drošības noteikumi lidlaukā un lēcienlaikā.
- 3) Lēcienu vadītājam ir pienākums pārliecināties vai AAD ierīce ir ieslēgta un pamatizpletņa un rezerves izpletņa aizdare (*pin*) ir pareizi ievietota AFF studentiem un A kategorijas izpletņlēcējiem.
- 4) Tiek noteikta secība kādā izpletņlēcēji atdalīsies no gaisa kuģa.
 - a) “Lec un veras” (vispirms tie kuri zemāk atveras, pēc tam tie, kuri augstāk) (*Hop n Pop*)
 - b) Horizontālās grupas (vispirms lielākās, pēc tam mazākās) (*Tracking/Angle flying*)
 - c) Uz vēdera krītošās grupas (vispirms lielākās, pēc tam mazākās) (*Belly*)
 - d) Vertikālās un brīvi krītošās grupas (vispirms lielākās, pēc tam mazākās) (*Vertical/Freefly*)
 - e) Studenti
 - f) Tandēmi
 - g) Spārnotie kostīmi (*Wingsuits*)
- 5) Lēcienu vadītājam jāpievērš uzmanība, lai lēciena dalībnieki ir ar atbilstošu ekipējumu un pilnībā sagatavojušies lēcienam – ir atbilstošs apģērbs, nostiprinātas izpletņa sistēmas drošības siksnas kā arī viss ekipējums ir darba kārtībā (piemēram, ieslēgts augstuma rādītājs)

- 6) Veicot lēcienus, ir jāievēro lidlauka un gaisa telpas lietošanas noteikumi, kā arī gaisa kuģa apkalpes instrukcijas.
- 7) Katram izpletņlēcšanas lidojumam ir jābūt iepriekš nozīmētam lēcienu vadītājam, kurš ar gaisa kuģa kapteini saskaņo lēcšanas augstumus, lidojuma apļu skaitu un virzienus, signālus, vietu, kurā izpletņlēcēji izlēks no gaisa kuģa, kā arī nepieciešamos intervālus starp izpletņlēcēju izlēkšanām.
- 8) Lēcienu veikšanas laikā starp piezemēšanās vietu un lidaparātu ir jābūt radiosakariem, izņemot gadījumus, kad lēcienā piedalās tikai C vai D kategorijas izpletņlēcēji.
- 9) Pirms gaisa kuģa pacelšanās, lēcienu vadītājs nodod izpletņlēcšanas lidojuma dalībnieku sarakstu (punkta Nr. 11 veidlapu) gaisa kuģa pilotam un saglabā kopiju izpletņlēcšanas klubam.

7.2 Gaisa kuģis un tā komanda

- 1) Lidojumu ar gaisa kuģi izpletņlēcšanas veikšanai drīkst veikt pilots:
 - a) kuram ir Civilās aviācijas aģentūras izsniegta vai Latvijas Republikas normatīvajos aktos par civilās aviācijas personāla dokumentu atzīšanu noteiktajā kārtībā atzīta citas valsts kompetentās aviācijas iestādes izsniegta komercpilota vai privātpilota apliecība;
 - b) kurš ir apguvis attiecīgā tipa gaisa kuģa izpletņlēcšanas veikšanas mācību programmu un ir instruēts par izpletņlēcšanas kārtību;
 - c) kura kopējais nolidojums gaisa kuģa kapteiņa statusā ir ne mazāks par 100 stundām un nolidojums gaisa kuģa kapteiņa statusā ar attiecīgo gaisa kuģa tipu:
 - i) ir 10 stundas, ja kopējais nolidojums gaisa kuģa kapteiņa statusā ir no 100 līdz 150 stundām;
 - ii) ir 5 stundas, ja kopējais nolidojums gaisa kuģa kapteiņa statusā ir no 151 līdz 250 stundām;
 - iii) ir tikai pārbaudes lidojums, ja kopējais nolidojums gaisa kuģa kapteiņa statusā ir vairāk par 250 stundām;
 - d) kurš ar gaisa kuģi, kuru plāno izmantot izpletņlēcšanai, pēdējo 90 dienu laikā ir veicis ne mazāk kā trīs pacelšanās un nosēšanās.
- 2) Gaisa kuģim ir jābūt pielāgotam izpletņlēcšanas veikšanai atbilstošām prasībām.
- 3) Ja izpletņa automatiskās atvēršanās mehānisms ir piestiprināts lidaparātā, lēciena laikā lidaparātā ir jāatrodas nazim.
- 4) Kad gaisa kuģa durvis ir atvērtas, visām personām bez izpletņu aprīkojuma vai personām, kuras netiek pieļautas pie izpletņlēcšanas, ir jābūt piestiprinātām ar drošības jostām.

7.3 Izpletņlēcēja aprīkojums

- 1) Lēcienus ar izpletni drīkst veikt tikai ar tādu izpletni, kura pasē ir atzīme par derīgumu, un kuram pamata un rezerves izpletnis ir piestiprināti pie vienotas sistēmas.
- 2) Līdz B kategorijas iegūšanai, kā arī, veicot tandēma lēcienus, izpletņlēcējam ir jābūt nodrošinātam ar rezerves vai pamata izpletņa automatiskās atvēršanās mehānismu, izņemot gadījumu, ja izpletņlēcēja automatiskās atvēršanās mehānisms ir piestiprināts pie gaisa kuģa. Automatiskās atvēršanās mehānismam gaisā ir jābūt piestiprinātam pie izpletņa, kas neatdalās. Instruktoram ir tiesības pieprasīt izpletņlēcējam izmantot automatiskās atvēršanās mehānismu arī pēc B kategorijas iegūšanas.
- 3) Aprīkojumā vienmēr ir jābūt vizuālam augstuma mērītājam.
- 4) Izpletņlēcēja aprīkojumā ir jāietilpst izpletņu auklu pārgriešanai piemērotam nazim, ja izmantojamajam izpletnim ir iespēja atdalīties no pamatizpletņa. Nazim ir jābūt pieejamam ar abām rokām, un tam ir jābūt piestiprinātam tādā veidā, kas izslēdz tā patvaļīgu nokrišanu.
- 5) Līdz D kategorijas iegūšanai izpletņlēcējam ir jāvalkā ķivere lēciena laikā, kā arī lidaparātā augstumā līdz 300 m. Ķiverēm ar kameras aprīkojumu, paceļoties gaisa kuģim, augstumā līdz 300m ir jābūt piestiprinātām pie lēcēja aprīkojuma vai uz galvas.
- 6) Ja tiek lidots augstāk par 4500 m no zemes virsas, lidaparātā visiem izpletņlēcējiem ir jābūt pieejamiem skābekļa aparātiem. Augstumā, kas ir 6000 m virs zemes virsas, izpletņlēcējiem ir jābūt individuāliem skābekļa aparātiem gan lidaparātā, gan lēciena laikā, un izpletņiem ir jābūt aprīkoti ar automatiskās atvēršanās mehānismiem.
- 7) Ja izpletņlēcējs lēciena laikā izmanto tādu papildaprīkojumu, kas būtiski ietekmē brīvo kritienu, viņam ir jābūt vismaz C kategorijas kompetencei un jābūt veikušam izmantojamā papildaprīkojuma izgatavotāja atzītus sagatavošanās darbus tā lietošanai. Papildaprīkojumam lēciena laikā radušās avārijas situācijā ir jābūt noņemamam un, ja nepieciešams, tam ir jābūt aprīkotam ar krišanas ātrumu samazinošu sistēmu, lai tiktu novērsti bojājumi, tam nokrītot uz zemes virsas vai ēkas.

- 8) Lēcienā izmantojamā papildaprīkojuma stiprinājumiem ir jābūt realizētiem tā, lai tie nekļūtu bīstami izpletņlēcējam vai apkārtējiem, izlecot no gaisa kuģa, brīvajā kritienā, kā arī izpletņa atvēršanās procesā. Papildaprīkojums nedrīkst traucēt izpletņa vadības stūru un naža izmantošanu. Par papildaprīkojuma izmantošanu ir jāinformē gaisa kuģa kapteinis un citi izpletņlēcēji pirms došanās uz gaisa kuģa klāja.
- 9) Izpletņlēcējs nedrīkst lēcienā līdzī ņemt priekšmetus, kas varētu traucēt viņa darbošanos gaisā, izpletņa vadības stūru izmantošanu un piezemēšanos.
- 10) Ja izpletņlēcējam nav D kategorijas kompetences, lēcienā līdzņemamajām foto vai video kamerām ir jābūt piestiprinātām pie ķiveres vai kāda cita pastāvīgi ar izpletni saistīta aprīkošanas elementa, un to izmantošanai brīvā kritienā ir jābūt iespējamai bez roku palīdzības. Ja izpletņlēcējam nav vismaz C kategorijas kompetences, viņš drīkst lēcienā ņemt līdzī kameru tikai ar iepriekšēju instruktora atļauju.

7.4 Izpletņu vadīšana

- 1) Katram izpletņlēcējam ir jāplāno un jālido loģisku nolaišanās virzienu, kas veicina vienmērīgu satiksmes plūsmu un padara lidojuma rīcību paredzamu citiem izpletņlēcējiem.
- 2) Lidojot ar izpletni izpletņlēcējam ir:
 - a) Jānosaka nolaišanās virziens, jāatrod piezemēšanas laukums un lai precīzāk piezemētos, jāizmanto kupola vadāmību;
 - b) Nolaišanās laikā jānovēro pārējos izpletņlēcējus, nepārtraukti kontrolēt situāciju gaisā;
 - c) Ar vadāmiem izpletņiem jāpiezemējas pret vēju (vai arī pēc nosēšanās virziena norādes uz nosēšanās laukuma).
 - d) Pēdējā pagrieziena virziens visiem izpletņlēcējiem no konkrētā lēciena ir jāveic vienā virzienā. Katra izpletņlēcēja pienākums ir pirms iekāpšanas gaisa kuģī noskaidrot pēdējā piezemēšanās pagrieziena virzienu.
- 3) Sarežģītus manevrus vai pagriezienus, kas lielāki par 90 grādiem, kopējā piezemēšanās zonā veikt ir aizliegts (izņemot C un D kategorijas izpletņlēcējus, kas veic ātrās piezemēšanās manevru tam speciāli paredzētā vietā netraucējot pārējo izpletņlēcēju nosēšanos).
- 4) Spārnu izpletņu atļautais izmērs ir atkarīgs no izpletņlēcēja masas un pieredzes. Ja izpletņa ražotājs nav noteicis citādi, minimālais atļautais kupola izmērs ka izpletņlēcējiem ar pieredzi līdz 200 spārnu izpletņiem tiek noteikts ar šīs tabulas palīdzību. Kreisajā slejā tiek atrasta izpletņlēcēja masa, augšējā rindā kupola izmērs un tiem atbilstošajā tabulas slejā minimālais lēcieni skaits, kurus veicot izpletņlēcējs ar šādu masu var lēkt ar šāda izmēra izpletni.

m²	20,5	19,5	17,7	15,8	13,9	12,6
ft²	220	210	190	170	150	135
40 kg	0	0	10	20	30	45
45 kg	0	0	10	25	40	60
50 kg	0	5	10	30	50	70
55 kg	0	5	10	40	80	100
60 kg	10	10	30	50	90	120
65 kg	20	25	50	60	100	150
70 kg	30	35	60	80	100	200
75 kg	40	45	90	100	150	200
80 kg	50	55	100	150	200	-
85 kg	60	65	110	150	200	-
90 kg	70	80	130	150	-	-
95 kg	80	100	150	200	-	-
100 kg	100	100	150	-	-	-
105 kg	100	150	200	-	-	-
110 kg	150	150	200	-	-	-

115 kg	150	200	-	-	-	-
120 kg	200	200	-	-	-	-
125 kg	200	-	-	-	-	-

7.5 Lēcieni ar wingsuit (spārnoto kostīmu)

- 1) Lēcieni ar wingsuit drīkst veikt, ja:
 - a) Izpletņlēcējam ir vismaz C kategorijas kompetence;
 - b) Izpletņlēcējs ir veicis apmācību pie wingsuit instruktora;
 - c) Tiek ievērotas wingsuit ražotāja noteiktās kompetences prasības konkrētajam wingsuit modelim.
- 2) Par wingsuit instruktoru tiek uzskatīts izpletņlēcējs:
 - a) kurš veicis vismaz 100 lidojumus ar wingsuit;
 - b) kurš spēj izpildīt wingsuit studenta apmācības prasības.
- 3) Wingsuit instruktoram studenta apmācības laikā ir jāspēj:
 - a) Apmācīt un izstāstīt:
 - i) Atšķirības starp parastu lēcieni un wingsuit lēcieni - ierobežota kustība, krišanas ātrumi, izešanas secība, izvairīšanās no gaisa kuģa stabilizatora;
 - ii) Navigācijas un virziena izvēles svarīgumu, tai skaitā kā rīkoties neparedzētu mākoņu gadījumā;
 - iii) Pareizu un drošu pamat-izpletņa un izpletņa sistēmas izvēli;
 - iv) Rīcību bīstamās nestandarta situācijās:
 - (1) Nekontrolēts kritiens/griešanās un izeja no tā (*flat-spin*);
 - (2) Pamatizpletņa atkabināšana;
 - (3) Rezerves izpletņa atvēršana;
 - (4) Piezemēšanās uz ūdens.
 - b) Demonstrēt:
 - i) Wingsuit uzbūvi, stiprināšanu izpletņa sistēmā un pareizu wingsuit apģērbšanu
 - ii) Pareizas ķermeņa pozas - atdalīšanos no gaisa kuģa brīdī, stabilai lidošanai, pagriezīenu veikšanai un atvēršanās brīdim;
 - iii) Signāli - Brīdinājuma signāls pirms atvēršanās;
 - iv) Atvēršanās procedūras un pareizu wingsuit roku un kāju atsprādzēšanas secību.
- 4) Wingsuit studentam, pēc apmācības pabeigšanas, ir jāspēj demonstrēt un izstāstīt instruktoram pilnu darbību ciklu - sākot no wingsuit uzģērbšanas līdz piezemēšanās brīdim un rīcību nestandarta situācijās.

7.6 Nakts lēcieni

- 1) Izpletņlēcēju drīkst veikt tumšajā diennakts laikā, ja:
 - a) vēja ātrums, to mērot 2,5 m augstumā no zemes virsas nepārsniedz 4 m/s.
 - b) izpletņlēcējam ir vismaz B kategorijas kompetence;
 - c) plānotā piezemēšanās vieta ir apgaismota tādā veidā, kas sniedz iespēju to redzēt no gaisa kuģa, kas atrodas lēcšanas vietā;
 - d) pamata vai rezerves izpletņi ir aprīkoti ar automātiskās atvēršanās mehānismu;
 - e) izpletņlēcējam ir kabatas lukturis, ar kura palīdzību pārbaudīt kupola stāvokli pēc atvēršanās, apgaismots un/vai skaņas augstuma mērītājs, kā arī gaismas avots, kas palīdz viņu pamanīt no tālienes.

7.7 Demonstrāciju lēcieni

- 1) Izpletņu lēcienus tautas pulcēšanās vietās, aviācijas pasākumos vai apdzīvotu vietu teritorijā (demonstrāciju lēcienus) drīkst veikt, ja:
 - a) izpletņlēcējam ir vismaz B kategorijas kompetence vai lēciena ar apaļā tipa izpletņi gadījumā vismaz 20 lēcienus pieredze ar tāda paša tipa un izmēra izpletņi;
 - b) izpletņlēcējs pirms lēciena veikšanas ir iepazinies ar paredzēto piezemēšanās vietu un rezerves piezemēšanās vietām;
 - c) izmantojamais izpletņa tips ļauj to vadīt un piezemēties paredzētajā piezemēšanās vietā.

7.8 Lēcieni ziemā

- 1) Lēkt ar izpletni ziemā atļauts, tikai C un D kategorijas izpletņlēcējiem, ja gaisa temperatūra nepārsniedz - 20° C. Lecot ziemā, īpaša uzmanība jāpievērš piezemēšanās laukuma izvēlei – zem sniega nedrīkst būt priekšmeti, kas traucētu drošu piezemēšanos. Izpletņlēcējam jābūt atbilstošā apģērbā, kas netraucē darboties gaisā.

7.9 Lēcieni ūdenī

7.9.1 Plānotie lēcieni ūdenī

- 1) Lēcieni ar izpletni ūdenī atšķiras no lēciena uz sauszemes ar to, ka nolaišanās procesā izpletņlēcējam jā sagatavo lietošanai peldlīdzekļi un jā sagatavojas nekavējoties atbrīvoties no izpletņa piekares sistēmas saskaršanās brīdī ar ūdeni. Lēcienus ar izpletni ūdenī drīkst izpildīt tie izpletņlēcēji ar B kategoriju (un augstāk), kuri apguvuši lēkšanas tehniku uz sauszemes, prot peldēt, iemācījušies pielietot peldlīdzekļus, piepūšamās laivas, glābšanas vestes, plostus utt. Lēcienus ar izpletni ūdenī atļauts izpildīt tikai diennakts gaišajā laikā, ja ūdens temperatūra nav zemāka par + 20 C un ūdenskrātuves dziļums ne mazāks par 1,5 m.
- 2) Tuvojoties ūdens virsmai, izpletņlēcējam jāizpilda šādas darbības:
 - a) Jāatbrīvo kāju drošības jostas (neatvienot pirms nokļūšanas ūdenī), jāiesēžas dziļāk izpletņa sistēmā un pilnībā jāatvieno krūšu drošības josta, lai pēc saskaršanās ar ūdeni vieglāk atbrīvoties no sistēmas;
 - b) Pirms saskaršanās ar ūdeni, jāievelk dziļa elpa.
 - c) Saskašanās brīdī ar ūdeni jāiztaisno augums un jāizslīd no piekares sistēmas;
 - d) Atbrīvoties no izpletņa sistēmas peldot pret straumi, lai neiepītos auklās. Ja izpletnis ir uzkritis uz galvas, tad nepieciešams ienirt pret straumi (pirms ieniršanas jāatbrīvojas no ķiveres).
 - e) Nemēģināt glābt ekipējumu vai izpletni, ja tas apdraud dzīvību. Nemiet vērā ka sistēmas konteineris var kalpot kā peld-elements gadījumos kad rezerves izpletnis nav izmantots.
- 3) Lēcienus ūdenī veic nodrošinot ar noteiktu intervālu (pauzi) visu izpletņlēcēju izcelšanai no ūdens, līdz nākošās grupas izlēkšanas brīdim. Jābūt 1 glābšanas laivai uz 1 izpletņlēcēju evakuācijai no ūdens krātuves
- 4) Nolaišanās vieta uz ūdens virsmas tiek iezīmēta ar plostu vai piepūšamo laivu, kuri nokrāsoti baltā vai oranžā krāsā.
- 5) Ūdenī ir jābūt ūdenslīdējam, kurš vajadzības gadījumā var sniegt palīdzību izpletņlēcēja glābšanai.

7.9.2 Neplānotie lēcieni ūdenī

- 1) Ārkārtas piezemēšanās gadījumā uz ūdens jāveic šādas darbības:
 - a) Jāmērķē nosēšanās pēc iespējas tuvāk krastam, laivai vai citam peldošam objektam;
 - b) Jāuzpūš drošības veste pirms piezemēšanās (ja tā pieejama);
 - c) Jāatbrīvo kāju drošības josta (neatvienot pirms nokļūšanas ūdenī), jāiesēžas dziļāk izpletņa sistēmā un pilnībā jāatvieno krūšu drošības josta, lai pēc saskaršanās ar ūdeni vieglāk atbrīvoties no sistēmas;
 - d) Pirms saskaršanās ar ūdeni, jāievelk dziļa elpa.
 - e) Saskašanās brīdī ar ūdeni jāiztaisno augums un jāizslīd no piekares sistēmas;
 - f) Atbrīvoties no izpletņa sistēmas peldot pret straumi, lai neiepītos auklās. Ja izpletnis ir uzkritis uz galvas, tad nepieciešams ienirt pret straumi (pirms ieniršanas jāatbrīvojas no ķiveres).
 - g) Nemēģināt glābt ekipējumu vai izpletni, ja tas apdraud dzīvību. Nemiet vērā ka sistēmas konteineris var kalpot kā peldelements gadījumos kad rezerves izpletnis nav izmantots.

7.10 Lēcienų žurnāls

- 1) Izpletņlēcējam, izņemot tandēma studentam, ir jā aizpilda lēcienų žurnāls, kurā viņš hronoloģiskā secībā reģistrē visus veiktos lēcienus.
- 2) Izpletņlēcēja lēcienų žurnālam lēcienų veikšanas laikā ir jābūt pieejamam. Izpletņlēcšanas organizatoram, instruktoram un gaisa kuģa kapteinim ir tiesības pārbaudīt izpletņlēcēja lēcienų žurnālu pirms ielaišanas lidaparātā.
- 3) Lēcienų žurnālā tiek reģistrēti izpletņlēcēja:
 - a) vārds un uzvārds;
 - b) dzimšanas datums;

- c) personas kods;
 - d) tālruņa numurs;
 - e) kompetences kategorija;
 - f) tuvinieka, kuru var informēt par nelaimes gadījumu, kas noticis ar izpletņlēcēju, vārds un tālruņa numurs.
- 4) Par katru veikto lēcieni ar izpletni lēcieni žurnālā tiek reģistrēti:
- a) lēciena numurs;
 - b) lēciena datums;
 - c) lēciena veikšanas vieta;
 - d) lēciena veikšanas augstums;
 - e) lēciena veids;
 - f) gaisa kuģa, no kura tika veikts lēcieni, tips vai apzīmējums;
 - g) lēcienā izmantotā izpletņa tips un izmērs;
 - h) paraksts (studenta lēcieni apstiprina instruktors ar savu parakstu un kompetences sertifikāta numuru);
 - i) piezīmes par mācību un treniņu lēcieniem, kā arī citām ar izpletņlēcšanu saistītajām lietām (pieņemšanos ar rezerves izpletni un šķēršļiem, bīstamu situāciju radīšana un tajās iekļūšana, u.c.).
- 5) Izpletņlēcējs ir atbrīvots no personīgā lēcieni žurnāla vešanas pienākuma gadījumā, ja:
- a) Izpletņlēcējs organizētājs nodrošina lēcieni reģistru, kurā
 - i) ietilpst 3. un 4. daļā prasītie dati;
 - ii) sniedz iespēju instruktoram un gaisa kuģa kapteinim veikt 2. daļā paredzēto kontroli;
 - iii) un no tās izpletņlēcējs var saņemt izrakstu par viņa veiktajiem lēcieniem;
 - b) Izpletņlēcējam ir vismaz D kategorijas licence.
- 6) Lēcieni žurnāla ieraksti vai 5. daļai atbilstoša reģistra izraksts ir par pamatu kompetences kategoriju iegūšanai.

8 IZPLETŅLĒKŠANAS NELAIMES GADĪJUMI UN INCIDENTI

8.1 Izpletņlēcšanas nelaimes gadījums

- 1) Izpletņlēcšanas nelaimes gadījums ir ar izpletņlēcšanu saistīts avio nelaimes gadījums, t.i., nelaimes gadījums, kas rada kāda nāvi vai smagu veselības kaitējumu vai kā rezultātā gaisa kuģis gūst nopietnus bojājumus, ir pazudis bez vēsts vai atrodas nepieejamā vietā.
- 2) Lēcieni organizētājam izpletņlēcšanas nelaimes gadījumā ir:
 - a) ja nepieciešams un iespējams, jāsniedz cietušajam pirmā palīdzība;
 - b) nekavējoties jāizsauc neatliekamā medicīniskā palīdzība un/vai glābšanas dienests, kā arī policija;
 - c) jācenšas nodrošināt notikuma vietas un lietisko pierādījumu neaizskaramību;
 - d) jāreģistrē notikuma liecinieku vārdi;
 - e) pie pirmās iespējas jāinformē LIF;
 - f) jāaizpilda veidlapa atbilstoši MK noteikumiem Nr. 1033 „Ziņošanas kārtība par atgadījumiem civilajā aviācijā” 3. pielikums „Ziņojumā par atgadījumu iekļaujamā informācija” un 24 stundu laikā no izpletņlēcšanas nelaimes gadījuma brīža jāiesniedz veidlapa Civilās Aviācijas Aģentūrai un LIF;
 - g) jāizpilda policijas un LIF sniegtās instrukcijas.
- 3) LIF 40 stundu laikā no izpletņlēcšanas nelaimes gadījuma notikuma brīža nosaka lietpratējus, kas piedalās izpletņlēcšanas nelaimes gadījuma izmeklēšanā kā eksperti.

8.2 Izpletņlēcšanas incidents

- 1) Izpletņlēcšanas incidents ir ar izpletņlēcšanu saistīts, lidojuma vai lēcšanas drošību ietekmējošs notikums (tai skaitā rezerves izpletņa izmantošana), kas nav beidzies ar izpletņlēcšanas nelaimes gadījumu.
- 2) Izpletņu lēcieni organizētājam, izpletņlēcšanas incidenta gadījumā ir:
 - a) ja nepieciešams un iespējams, jāsniedz cietušajam pirmā palīdzība un/vai jāizsauc ātrā neatliekamā medicīniskā palīdzība;
 - b) jāiesniedz LIF paziņojums par izpletņlēcšanas incidentu 1 mēneša laikā no izpletņlēcšanas incidenta brīža.

9 LIF TIESĪBAS UN PIENĀKUMI

9.1 Uzraudzība

- 1) LIF veic uzraudzību par Latvijā notiekošās izpletņlēcšanas atbilstību šo noteikumu prasībām. LIF ir tiesības sava darba labākai organizācijas nodrošināšanai veidot apakšvienības vai lēmumu pieņemšanā iesaistīt kompetentus speciālistus. Speciālistu atzinumiem ir jābūt sastādītiem rakstiski, un tiem ir jābūt pievienoti pie LIF lēmuma. Speciālistam, sniedzot atzinumu, ir jāvadās pēc faktiskajiem apstākļiem un jādarbojas neitrāli.
- 2) Gadījumā, ja tiek atklāti noteikumu pārkāpumi, LIF sniedz pārkāpējam (izpletņlēcējs, instruktors, tehniskais instruktors vai apmācību organizācija) rīkojumu pārkāpuma izbeigšanai, ar ko pārkāpējam var rasties izsniegtā kompetences sertifikāta spēkā esamības apturēšana līdz pārkāpuma beigām.
- 3) Gadījumā, ja atklāts, ka ir būtiski vai atkārtoti pārkāptas rīkojuma prasības, LIF var:
 - a) izsniegt pārkāpējam rīkojumu pārkāpuma izbeigšanai un apturēt pārkāpējam izsniegto kompetences sertifikātu vai apmācību atļaujas spēkā esamību līdz pārkāpuma beigām; vai
 - b) atcelt pārkāpējam izsniegto kompetences sertifikātu; un
 - c) izslēgt organizāciju no LIF biedru sastāva.
- 4) LIF ir tiesības publicēt lēmumu, kas pieņemts par noteikumu pārkāpēju, t.sk. pārkāpēja vārdu, LIF mājaslapā.
- 5) Jebkādas atkāpes no šiem noteikumiem ir pieļaujamas tikai gadījumos, kad izpletņlēcšanas klubs, instruktors vai izpletņlēcējs to iepriekš rakstiski ir saskaņojis ar LIF.

9.2 Process

- 1) LIF ievēro šādus procesa termiņus:
- 2) informē visus viņam zināmos izpletņlēcšanas organizētājus par LIF kontaktpersonu un datu izmaiņām vismaz 5 darba dienas pirms izmaiņu stāšanās spēkā.
- 3) Sūdzības, kas ir saistītas ar LIF saistību izpildi risina Civilās Aviācijas Aģentūra.

10 PIEMĒROJAMIE NOTEIKUMI

10.1 Agrāk izsniegtie kompetences sertifikāti un kompetences apliecības

- 1) Izsniegtās licences, sertifikāti un kompetences apliecības ir spēkā līdz dokumentā norādītajam termiņam.

10.2 Stāšanās spēkā

- 1) Izpletņlēcšanas klubi, kas ir Latvijas Izpletņlēcšanas Federācijas biedri, apņemas ievērot Latvijas Izpletņlēcšanas Rokasgrāmatā rakstītos noteikumus.
- 2) Izpletņlēcšanas klubiem ir pienākums veikt precīzu uzskaiti un reģistru ar izpletņlēcējiem, kas kluba pārraudzībā veic lēcienus, kā arī uzskaitīt visus incidentus un nelaimes gadījumus atbilstoši šiem noteikumiem fiksējot izpletņlēcēja datus un apkopotu informāciju iesniegt LIF.
- 3) Noteikumi stājas spēkā no brīža, kad ir stājies spēkā Civilās Aviācijas Aģentūras attiecīgais organizatoriskais rīkojums.

11 DESANTĒŠANAS LIDOJUMA DALĪBNIEKU SARAKSTS

Datums _____._____._____. (d., mēn., gads.) plkst. _____

Vieta _____ Gaisa kuģa tips _____ Reģistrācijas zīme _____

Gaisa kuģa kapteinis _____
(vārds, uzvārds, pilota apliecības numurs)

Faktiskie laikapstākļi _____
(vēja virziens un stiprums, mākoņu augstums un blīvums)

Nr.p.k.	Instruktors, izpletņlēcējs, citas personas (vārds, uzvārds, statuss)	Desantēšanas augstums (m/ft)	Svars	Uzdevums	Piezīmes
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					
9.					
10.					
11.					
12.					
13.					
14.					
15.					

Lēcienu vadītāja deklarācija

Visi nepieciešamie sagatavošanās darbi, kas saistīti ar izpletņlēcēju zonas izmantošanu, ir veikti.

Visi izpletņi ir sertificēti, atbilst standartiem un salikti atbilstoši instrukcijai.

Visi izpletņlēcēji ir apguvuši teorētiskās un praktiskās apmācības kursu saskaņā ar LIR.

Izpletņlēkšana tiek veikta saskaņā ar LIR noteiktajām prasībām un procedūrām.

Paraksts _____ Vārds, uzvārds _____

Instruktors gaisa kuģī
Paraksts _____ Vārds, uzvārds _____

Gaisa kuģa kapteinis
Paraksts _____ Vārds, uzvārds _____

